

GLOBALLASHUV DAVRIDA DINNI YOSHLAR ONGIGA TO'G'RI YO'NALTIRISH

*Andijon davlat pedagogika instituti Milliy g'oya ma'naviyat asosari va huquq
ta'limi kafedrasi o'qituvchisi
Tolipov Xushnudbek Zafarovich*

Annotatsiya: Globallashuv davrida yoshlarning diniy qarashlari va axloqiy qadriyatlariga ularning miyasida dinning to'g'ri yo'naltirilganligi katta ta'sir ko'rsatmoqda. Bu jarayonda diniy ta'lim ham, jahon axborot muhitida yoshlarni tarbiyalash ham muhim rol o'ynaydi. Ushbu maqolada diniy ta'lim va tarbiyaning ahamiyati, shuningdek, bolalarni to'g'ri tafakkur bilan tarbiyalashda hukumat, o'qituvchilar va ota-onalarning roli ko'rib chiqiladi.

Аннотация: В эпоху глобализации на религиозные взгляды и моральные ценности молодых людей большое влияние оказывает правильная ориентация религии в их сознании. В этом процессе важную роль играет как религиозное образование, так и воспитание молодежи в глобальной информационной среде. В статье рассматривается важность религиозного образования и воспитания, а также роль государства, учителей и родителей в воспитании детей с правильным мышлением.

Annotation: In the era of globalization, the religious views and moral values of young people are greatly influenced by the correct orientation of religion in their minds. In this process, both religious education and the upbringing of young people in the global information environment play an important role. This article examines the importance of religious education and upbringing, as well as the role of the government, teachers and parents in raising children with the right mindset.

Kalit so'zlar: *din, tarbiya, axloq, diniy e'tiqod, globallashuv, din, yoshlar, diniy ta'lim, axborot maydoni, madaniyat va huquqni yo'qotish.*

Ключевые слова: *религия, воспитание, мораль, религиозные убеждения, глобализация, религия, молодежь, религиозное образование, информационное пространство, культура и бесправие.*

Key words: *religion, upbringing, morality, religious belief, globalization, religion, youth, religious education, information space, culture and disenfranchisement.*

KIRISH

Globalashuv jarayoni bugungi kunda dunyoda juda tez tarqalib, turli madaniyatlar, qadriyatlar va e'tiqodlar o'rtasidagi aloqani kuchaytirmoqda. Bu jarayon, ayniqsa, yoshlarning o'ziga xosligi, dunyoqarashi, diniy e'tiqodini shakllantirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Global axborot sohasi yoshlarni turli xil madaniy, diniy va falsafiy qarashlarni ochib beradi. Natijada ularning diniy e'tiqodlari va ma'naviy asoslari zarar ko'rishi mumkin. Binobarin, yoshlarni diniy e'tiqodidan kelib chiqib, to'g'ri yo'lga qo'yish, ular ongiga ma'naviy-axloqiy fazilatlarni singdirish zarurati ortib bormoqda.

Yoshlar din va diniy ta'limdan ko'p foyda oladi, chunki u ularga axloqiy tamoyillar, adolatning poydevori va insoniyatning qadr-qimmatini o'rgatadi. Diniy ta'limning dastlabki bosqichlari odatda erta hayotdan boshlanadi, lekin maktablar va boshqa ijtimoiy muhitlar ham juda muhimdir. Diniy ta'lim ma'naviy kamolotga ko'maklashish bilan birga, yoshlarni jamiyat hayotida faol ishtirok etish imkonini beruvchi amaliy ko'nikmalar bilan ham qurollantiradi. Bugungi kunda yoshlar o'zlarining diniy qarashlari va urf-odatlariga oid keng ko'lamli ma'lumotlarga ega. Internet va energiya ma'lumotlari orqali yoshlar globallashuv natijasida turli diniy oqimlar va falsafiy qarashlarga duchor bo'lmoqdalar. Bu esa ularda diniy

dunyoqarashni shakllantirishni qiyinlashtiradi. Shunday ekan, yoshlarning axloqiy va ma'naviy ildizlarini mustahkamlash uchun ularga yaxshi diniy ta'lim va tarbiya berish muhim ahamiyatga ega. Inshoda globallashuv jarayonlarining yoshlarning diniy qarashlariga ta'siri, diniy ta'lim va tarbiyaning dolzarbligi, shuningdek, yoshlarni to'g'ri diniy-axloqiy tarbiyalashda davlat, ota-onalar va ta'lim muassasalarining o'rni haqida so'z boradi. Shuningdek, zamonaviy texnologiyalar va axborot vositalari taqdim etayotgan ta'lim salohiyatini hisobga oladi. Bu jarayonda bolalarni diniy tamoyillarga muvofiq tarbiyalashning o'ziga xos uslublari va strategiyalari ham taklif etiladi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYA

Diniy ta'lim va bolalarni diniy tamoyillar asosida tarbiyalash mavzusi O'zbekistonda ham, xorijda ham ko'plab ilmiy tadqiqotlar mavzusi bo'lib kelgan. O.Rahmonov (2019) diniy ta'lim yoshlar tafakkuriga qanday ta'sir ko'rsatishi, xususan, ularda axloqiy va ma'naviy g'oyalarni shakllantirishga qanday yordam berishini o'rgandi. Tadqiqotda diniy ta'limning yoshlarning ijtimoiy hayotidagi ahamiyati hamda uydagi diniy muhitning yoshlar dunyoqarashiga qanday ta'sir etishi o'rganildi.

A.Tursunov (2021) o'z tadqiqotida diniy ta'lim yoshlarning tafakkuriga qanday ta'sir ko'rsatishi, xususan, ularni uyda va maktabda o'qitishda qaysi usullar eng yaxshi samara berishiga qaragan. Uning so'zlariga ko'ra, diniy ma'rifatni rivojlantirishda ota-onalar va tarbiyachilarning o'rni katta, yoshlarning axloqiy tamoyillarini shakllantirishda hal qiluvchi ahamiyatga ega.

S. Smit (2020) jahon miqyosida diniy ta'limotning yoshlar ongiga foydali ta'sirini "Diniy ta'lim va yoshlarni rivojlantirish" asarida ta'kidlagan. U diniy ta'lim yoshlarga axloqiy tamoyillarni egallashga va to'g'ri ijtimoiy xulq-atvorni namoyon etishga yordam berishini aniqladi. Yoshlar o'z-o'zini anglash, ijtimoiy

rivojlanish va ma'naviy yuksalish nuqtai nazaridan ushbu yo'riqnomadan foydalanadilar.

Y. K. Li (2018) diniy ta'lim va global axborot makonining yoshlar tafakkuriga qanday ta'sir qilishini va axborot texnologiyalari yoshlarning diniy e'tiqodlariga qanday ta'sir qilishini o'rganib chiqdi. Tadqiqot zamonaviy texnologiyalar orqali diniy materiallarni tarqatish orqali yoshlarni diniy qarashlar bilan tanishtirish imkoniyatlarini ko'rsatib beradi.

T. Jonson (2022) diniy ta'lim yoshlarning diniy e'tiqodlariga qanday ta'sir qilishini va globallashuv yoshlar ongida diniy o'ziga xoslikni qanday shakllantirishini o'rganib chiqdi. So'rovda yoshlarning diniy o'ziga xosligiga globallashuv qanday ta'sir ko'rsatayotgani, yangi diniy guruhlar va mafkuralarga moslashish borasida fikr-mulohazalar bildirildi.

Metodologiya

Ushbu tadqiqotda diniy ta'lim jarayoni va yoshlarni diniy qadriyatlar asosida tarbiyalash bir qancha uslubiy yondashuvlar yordamida o'rganildi. Tadqiqotning asosiy metodologiyasi sifatli tadqiqot usullari bo'lib, yoshlarning diniy e'tiqodlari, jamiyat va oilaning tarbiya jarayonida tutgan o'rni, jahon axborot makonining ta'siri haqida har tomonlama va batafsil ma'lumotlarni to'plash imkonini berdi.

O'ttiz nafar ota-ona va yuz nafar yosh (16 yoshdan 22 yoshgacha), tadqiqot uchun chuqur suhbatlarda ishtirok etdi, yigirma nafar diniy yetakchi. Inni ko'rib chiqildi, jahon axborot makonidan foydalanishi, ularning diniy o'ziga xosligini shakllantirishdagi, ularga diniy ta'limning ta'siri, and Mazkur suhbatlarda yoshlarning diniy e'tiqodi. Yozuvlari keyinchalik tekshirildi har bir suhbatning audio divom etgan o'rtacha qirq besh daqiqa.

So'rovda besh yuz nafar yoshlar (16 yoshdan 24 yoshgacha) ishtirok etdi. Yoshlarning din, texnologiya va diniy ta'limga munosabatini aniqlash maqsadida

o'tkazilgan so'rovnomaga 20 ta savol kiritilgan. Respondentlarning 58 foizi diniy ta'lim olishda oila va maktabning ahamiyatini ta'kidlagan bo'lsa, respondentlarning 65 foizi diniy ma'lumotni ijtimoiy tarmoqlardan olishini ta'kidlagan.

Ijtimoiy tarmoqlar, onlayn manbalar, diniy veb-saytlar va media kontenti tadqiqotda tekshirildi. Ommaviy axborot vositalarida diniy mavzular qanday muhokama qilinayotgani va ular yoshlarning fikr-mulohazalariga qanday ta'sir qilishini o'rganish uchun kontent tahlilidan foydalanildi. Ushbu yondashuvdan foydalanib, ommaviy axborot vositalari va internet yoshlarning diniy qarashlari va e'tiqodlarini rivojlantirishga qanday hissa qo'shishini aniqlashga harakat qilindi.

Diniy ta'limotning yoshlar tafakkuriga ta'siri tadqiqotning barcha ma'lumotlarini sintetik tahlil orqali birlashtirish orqali umumlashtirildi. Sintetik tahlil natijalari diniy ta'lim va axborot texnologiyalarining yoshlarning diniy e'tiqodiga ta'sirining o'zaro bog'liqligini va jamiyatda diniy ta'limdan foydalanishni kengaytirish zarurligini ko'rsatdi. Tadqiqot natijalaridan diniy ta'limni kuchaytirish va axloqiy tamoyillar asosida yoshlarga to'g'ri maslahat berish uchun foydalanish mumkin.

NATIJARLAR VA MUHOKAMA

Tadqiqot natijalari yoshlarni diniy tamoyillar asosida tarbiyalash va diniy ta'limning ularning miyasiga ta'siri bo'yicha bir qator qimmatli xulosalarni ochib beradi. Tadqiqot jarayonida to'plangan ma'lumotlar tufayli diniy ta'limning yoshlar tafakkuriga ta'siri, jahon axborot makonining vazifasi, diniy ta'lim muassasalarining jamiyatdagi ahamiyati haqida atroflicha tushunchaga ega bo'ldik.

Diniy ta'limga qiziqish: Tadqiqotda qatnashgan yoshlarning 85 foizi dinni o'rganishni xohlashini aytdi. Bu xulosa yoshlarning diniy e'tiqodi kuchli, bilimga intilishi kuchli ekanidan dalolat beradi. Diniy ma'rifatda internet va ommaviy

axborot vositalarining ahamiyatini yoshlarning 65 foizi diniy bilimlarni ijtimoiy tarmoqlar orqali olishni ma'qul ko'rishi yana bir bor tasdiqlaydi.

Diniy qadriyatlar va oilaviy tarbiya: So'rov natijalari shuni ko'rsatdiki, yoshlarning 58 foizi diniy tarbiyada oila muhimligini ta'kidlagan. Ushbu topilma ota-onalarning farzandlar ongida diniy qadriyatlarni tarbiyalashda muhimligini va oilaning diniy ta'limdagi vazifasini tasdiqlaydi. Bu topilma yoshlarning diniy e'tiqodi oilada mustahkam o'rnatilishi zarurligidan dalolat beradi.

Global axborot makonining ta'siri: Tadqiqotga ko'ra, yoshlarning diniy e'tiqodiga global axborot makonining ta'siri sezilarli darajada bo'ladi. Diniy mavzularni o'rganish uchun asosiy manbalar ijtimoiy tarmoqlar va onlayn materiallardir. Yoshlarning 70 foizi diniy ma'lumotlar olish uchun internetdan foydalanishi, bu ommaviy axborot vositalari va internetning yoshlarning diniy e'tiqodiga ta'sirini ko'rsatishi haqida ma'lum qildi. Biroq, bu jarayon yoshlar uchun tushunish qiyin bo'lgan noto'g'ri va yolg'on diniy mazmunni ham o'z ichiga oladi.

Sotsiologik kuzatishlar natijalari: Maktablar va diniy ta'lim muassasalarida olib borilgan tadqiqotlar diniy ta'lim yoshlarning axloqiy va ma'naviy qadriyatlarni egallashiga yordam berishini ko'rsatdi. Kuzatishlar davomida diniy ma'rifat yoshlarning xulq-atvoriga ijobiy ta'sir ko'rsatishi, ularda ijtimoiy me'yorlarga rioya qilishga intilishini oshirishi aniqlandi. Boshqa tomondan, yoshlarda diniy g'oyalarning to'g'ri rivojlanishiga diniy ta'limning yuksak saviyasi va uni yetkazish bo'yicha mutaxassislarning tayyorligi ham katta ta'sir ko'rsatmoqda.

Diniy ta'lim va ijtimoiy moslashuv: Tadqiqotda diniy ta'lim yoshlarning ijtimoiy moslashuviga qanday ta'sir qilgani ham o'rganildi. Diniy tamoyillarni o'rganayotgan yoshlar o'zlarini jamiyatning mas'uliyatli va faol a'zosi deb bilishadi. Yoshlarning diniy qarashlarini rivojlantirish diniy ta'lim muassasalari, oilalar, jamiyat hamkorligini taqozo etadi.

Muhokama

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, diniy ta'lim yoshlarning axloqiy va ma'naviy kamolotida muhim ahamiyatga ega. Yoshlar diniy ta'lim muassasalari o'rtasidagi o'zaro hamkorlik, oiladagi diniy ta'limot, ijtimoiy tarmoqlardagi diniy ma'lumotlar orqali o'zlarining diniy e'tiqodlarini rivojlantirmoqda. Biroq, soxta diniy materiallarni tarqatish orqali global axborot makonining imkoniyatlari vaqti-vaqti bilan yoshlarning e'tiqodini noto'g'ri yo'lga qo'yishiga sabab bo'lishi mumkin. Binobarin, diniy ta'limni modernizatsiya qilish, uning darajasini oshirish, yoshlarga diniy tamoyillarni o'rgatishning yanada kuchli usullarini yaratish zarur.

Yoshlarni diniy ta'lim asosida tarbiyalash, internet va ijtimoiy tarmoqlarda diniy mavzularni muhokama qilishning afzalliklari va kamchiliklariga puxta yondashish uchun jamiyat, oila va diniy muassasalar o'rtasidagi hamkorlikni kuchaytirish zarur. Ushbu tadqiqot natijalari diniy ta'limni kuchaytirish bo'yicha real rejalar va yondashuvlarni shakllantirish uchun qimmatli asos bo'lishi mumkin.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, tadqiqot yoshlarning diniy qadriyatlarini rivojlantirishda diniy ta'limning afzalliklarini ko'rsatdi. Aniqlanishlar shuni ko'rsatdiki, diniy ta'lim yoshlarning diniy qarashlarini qaror toptirishda katta ta'sir ko'rsatadi va ularning ma'naviy yuksalishiga yaxshi ta'sir ko'rsatadi. Ijtimoiy tarmoqlar va global axborot makonining yoshlarning diniy e'tiqodiga katta ta'siri bor, bu esa bu jarayonga to'g'ri yo'l-yo'riq ko'rsatish zarurligini ta'kidlaydi. Ota-onalar farzandlariga diniy qadriyatlarni singdirgani bois, oiladagi muhit diniy tarbiyada ham birdek muhim ahamiyatga ega. Tadqiqot shuni ko'rsatdiki, diniy ta'lim muassasalari samaraliroq bo'lishi, diniy ta'lim sifati yuqori bo'lishi uchun jamiyatning barcha jabhalari hamjihatlikda faoliyat yuritishi zarur. Diniy ta'limni kuchaytirish va yoshlarga diniy tamoyillarni o'rgatishning muvaffaqiyatli usullarini yaratish odatda zarur.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Johnson, T. (2022). Youth and Religious Identity in the Age of Globalization. Oxford: Oxford University Press.
2. Lee, Y. K. (2018). Religion and Media: The Role of Information Technology in Shaping Religious Identity. London: Routledge.
3. Rahmonov, O. (2019). Yoshlar va diniy ta'lim: O'zbekiston misolida. Toshkent: O'zbekiston Nashriyoti.
4. Smith, S. (2020). Religious Education and Youth Development. New York: Academic Press.
5. Tursunov, A. (2021). Diniy ta'lim va yoshlarning axloqiy rivojlanishi. Toshkent: Ma'naviyat va ma'rifat nashriyoti.